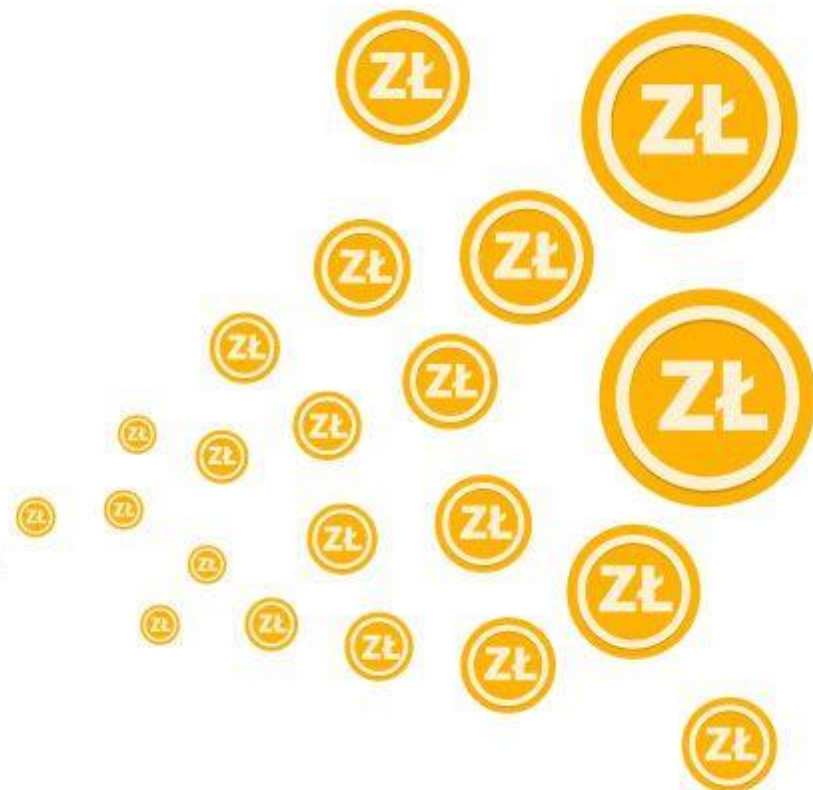

RYCZAŁTOWY ZUS

Zabójca miejsc pracy w Polsce

Komitet Inicjatywy Ustawodawczej
Dobrowolny ZUS dla Przedsiębiorców w Polsce

Dr n. pr. Marek Woch

m.woch4@wp.pl

Warszawa, 7.11.2022 r.

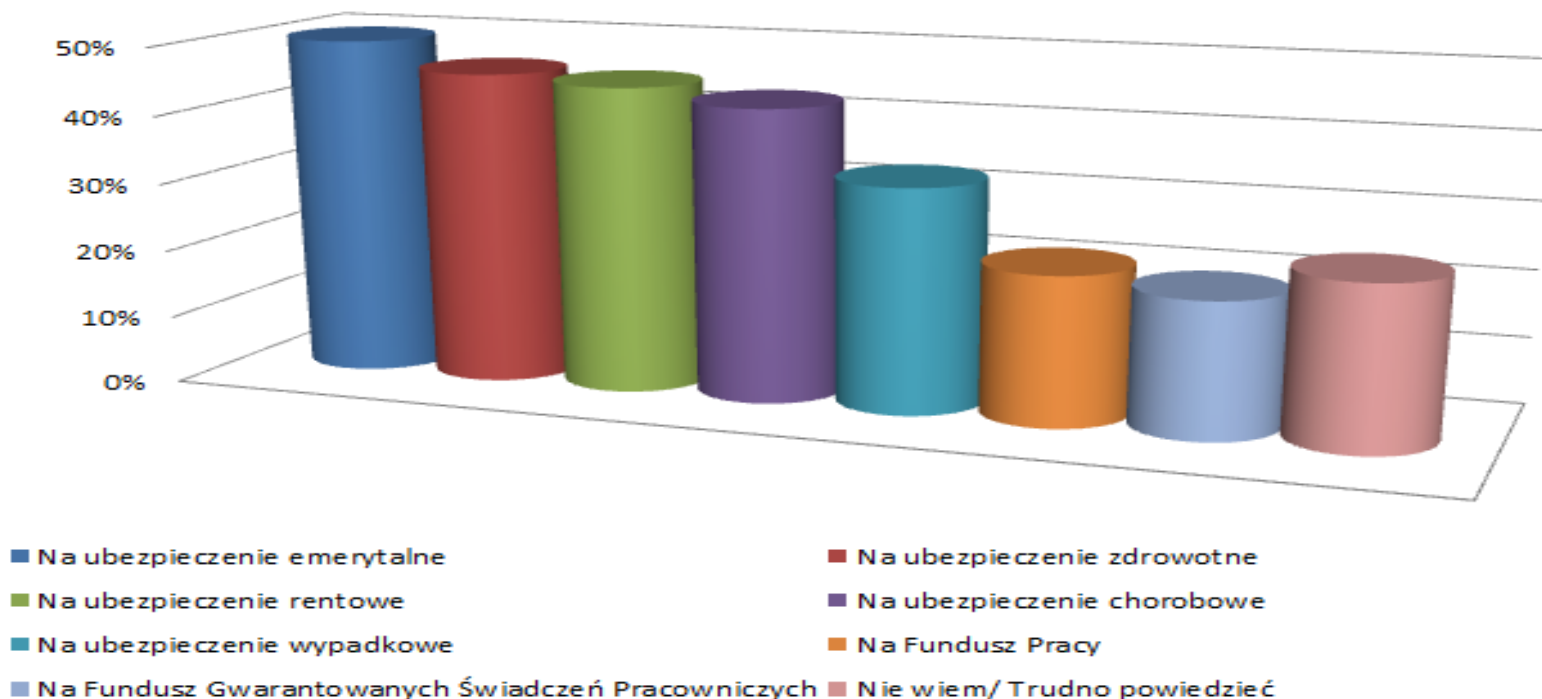
Konstytucja RP z 1997 r.

Art. 67.

1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.
2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

Najlepiej znane są uprawnienia wynikające z opłacania składki na ubezpieczenie emerytalne – trzy czwarte Polaków wskazuje, że efektem opłacania tej składki jest emerytura, a błędne odpowiedzi wskazywane są przez mniej niż 10% respondentów. Niewiele mniej, bo dwie trzecie, potrafi powiązać składkę chorobową z zasiłkiem chorobowym, chociaż tutaj zarazem prawie **jedna czwarta sądzi**, że z tej składki pokrywane są **koszty leczenia**, a 16% wskazuje na rentę z tytułu niezdolności do pracy. Polacy najwyraźniej myślą ubezpieczenie chorobowe ze zdrowotnym – tylko połowa Polaków uważa, że to z tego ostatniego ubezpieczenia finansowane są koszty leczenia, ale wielu sądzi, że także zasiłek chorobowy. Ponad jedna czwarta Polaków (27%) traktuje składki na ubezpieczenie zdrowotne tak, jak na ubezpieczenia emerytalne, rentowe lub chorobowe.

Znajomość składek na ubezpieczenia społeczne Proszę wskazać te spośród niżej wymienionych składek, które są składkami na ubezpieczenia społeczne?

Opracowanie własne na podstawie: Przegląd Emerytalny. Bezpieczeństwo dzięki odpowiedzialności 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Koszty FUS

Ze środków Funduszu są finansowane przede wszystkim wypłaty świadczeń na rzecz ludności, w tym: emerytury i renty, dodatki do emerytur i rent (pielęgnacyjne, dla sierot zupełnych i za tajne nauczanie) oraz zasiłki (m.in. chorobowe, macierzyńskie, pogrzebowe).

Koszty Funduszu na 2019 r. zaplanowano w łącznej kwocie 246 260 366 tys. zł, tj. o 5,7% większej niż w p.w. 2018 r.

W 2019 roku wydatki poszczególnych funduszy wyodrębnionych w ramach FUS zaplanowano w kwotach:

- **165 255 425 tys. zł** – fundusz emerytalny, z którego są finansowane przede wszystkim wypłaty emerytur oraz wypłaty środków z subkonta2,
- **46 651 133 tys. zł** – fundusz rentowy, z którego są finansowane wypłaty rent z tytułu niezdolności do pracy, rent rodzinnych, dodatków wypłacanych przy emeryturach i rentach, wypłaty niektórych emerytur przyznanych z urzędu po rencie z tytułu niezdolności do pracy, zasiłków pogrzebowych, a także zadania w zakresie prewencji rentowej,
- **23 785 644 tys. zł** – fundusz chorobowy, z którego są finansowane świadczenia z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą lub macierzyństwem,
- **5 224 870 tys. zł** – fundusz wypadkowy, z którego są finansowane świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wraz z prewencją wypadkową.

PLAN FINANSOWY FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Część A

Lp.	Treść	Plan na 2022 r.
		w tys. zł
1	2	3
I	Zadania wynikające z ustaw	297 338 859
1	Emerytury	209 928 000
2	Renty	47 079 866
3	Dodatki do emerytur i rent: pielęgnacyjne, dla sierot zupełnych i za tajne nauczanie	7 870 189
4	Zasiłki chorobowe	15 552 686
5	Pozostałe zasiłki i świadczenia	16 555 463
6	Prewencja rentowa	252 500
7	Prewencja wypadkowa	100 155

Część B. Plan finansowy w układzie memoriałowym

Lp.	Treść	Plan na 2022 r.	
			w tys. zł
1	2	3	4
I	Stan funduszu na początek roku	x	8 896 351
1	Środki pieniężne	x	4 206 307
2	Należności	x	14 575 078
3	Zobowiązania, w tym z tytułu:	x	9 885 034
3.1	- zaciągniętego kredytu	x	0
3.2	- pożyczek z budżetu państwa	x	0
II	Przychody	x	299 137 931
1	Dotacja z budżetu państwa	2430	44 723 337
2	Składki (przypis)	0820	245 828 989

Działalność gospodarcza - jakie składki zapłaci przedsiębiorca?

Mały ZUS plus to możliwość opłacania niższych składek przez małych przedsiębiorców. Jak to rozwiązanie wpisuje się w system oskładkowania przedsiębiorców?

1. Na początek bez rejestracji - działalność nieewidencjonowana

Pierwsze miesiące prowadzenia działalności mogą nie być uważane za działalność gospodarczą, przedsiębiorca nie musi rejestrować swojej działalności, **a co za tym idzie nie będzie opłacał składek ZUS**, jeśli zostaną spełnione określone przez Prawo przedsiębiorców warunki:

– działalność będzie wykonywana przez osobę fizyczną,

– przychód należny z tej działalności nie przekroczy w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia (a więc w 2021 r. 1400 zł, Od 1 stycznia 2023 r. najniższa pensja będzie wynosiła 3490 zł (1 745 zł), a od 1 lipca – 3600 zł (1800 zł).

– w okresie ostatnich 60 miesięcy przedsiębiorca nie wykonywał działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca, który spełnia te warunki, nie musi rejestrować swojej działalności do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Oznacza to, **że nie będzie podlegał żadnym ubezpieczeniom: emerytalno-rentowym, chorobowym, a nawet zdrowotnym.**

Osoba wykonująca działalność może jednak dobrowolnie złożyć wniosek o wpis do CEIDG w każdym czasie.

Jest natomiast do tego zobligowana w terminie 7 dni, jeżeli przychód z tej działalności przekroczy w danym miesiącu wysokość połowy minimalnego wynagrodzenia.

2. Ulga na start - 6 miesięcy bez składek ZUS

Przedsiębiorca (osoba fizyczna) rozpoczynający działalność gospodarczą (a więc po wpisaniu do CEIDG) przez pierwsze 6 miesięcy jest zwolniony z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Aby skorzystać z tego uprawnienia musi spełnić następujące warunki:

- jest osobą fizyczną,
- podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia,
- nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Uwaga!

Przedsiębiorca podlega jednak ubezpieczeniu zdrowotnemu.

3. Preferencyjny ZUS

Po upływie 6 miesięcy (a więc po zakończeniu okresu, przez który przedsiębiorca nie musiał odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne), będzie mógł odprowadzać składki na zasadach preferencyjnych. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

4. Mały ZUS plus

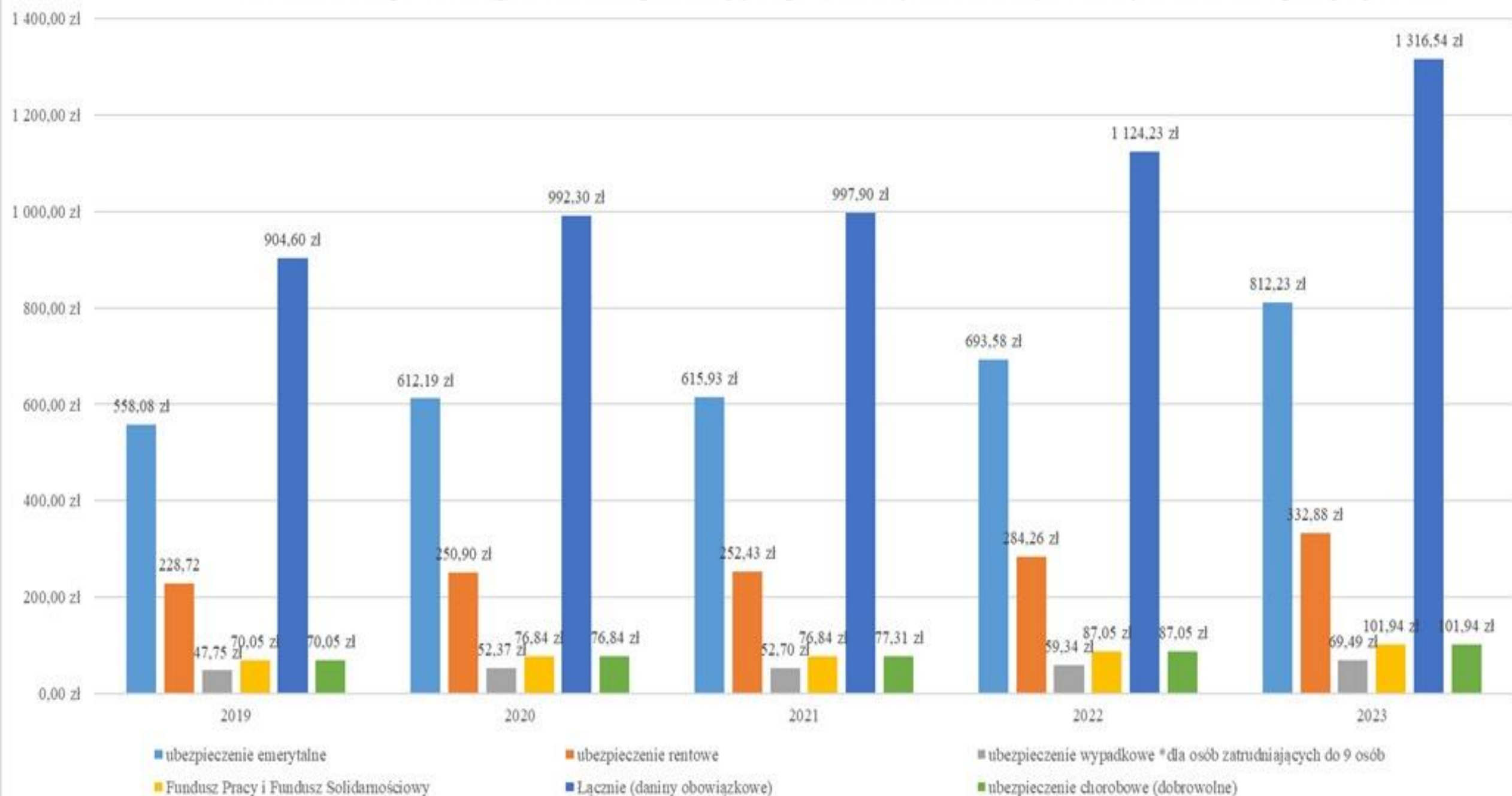
Mogą skorzystać z niego przedsiębiorcy, których roczny przychód z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył 120 000,00 zł. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne liczona będzie od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej. Nie będzie mogła przekroczyć 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia i nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.

5. Składki w pełnej wysokości

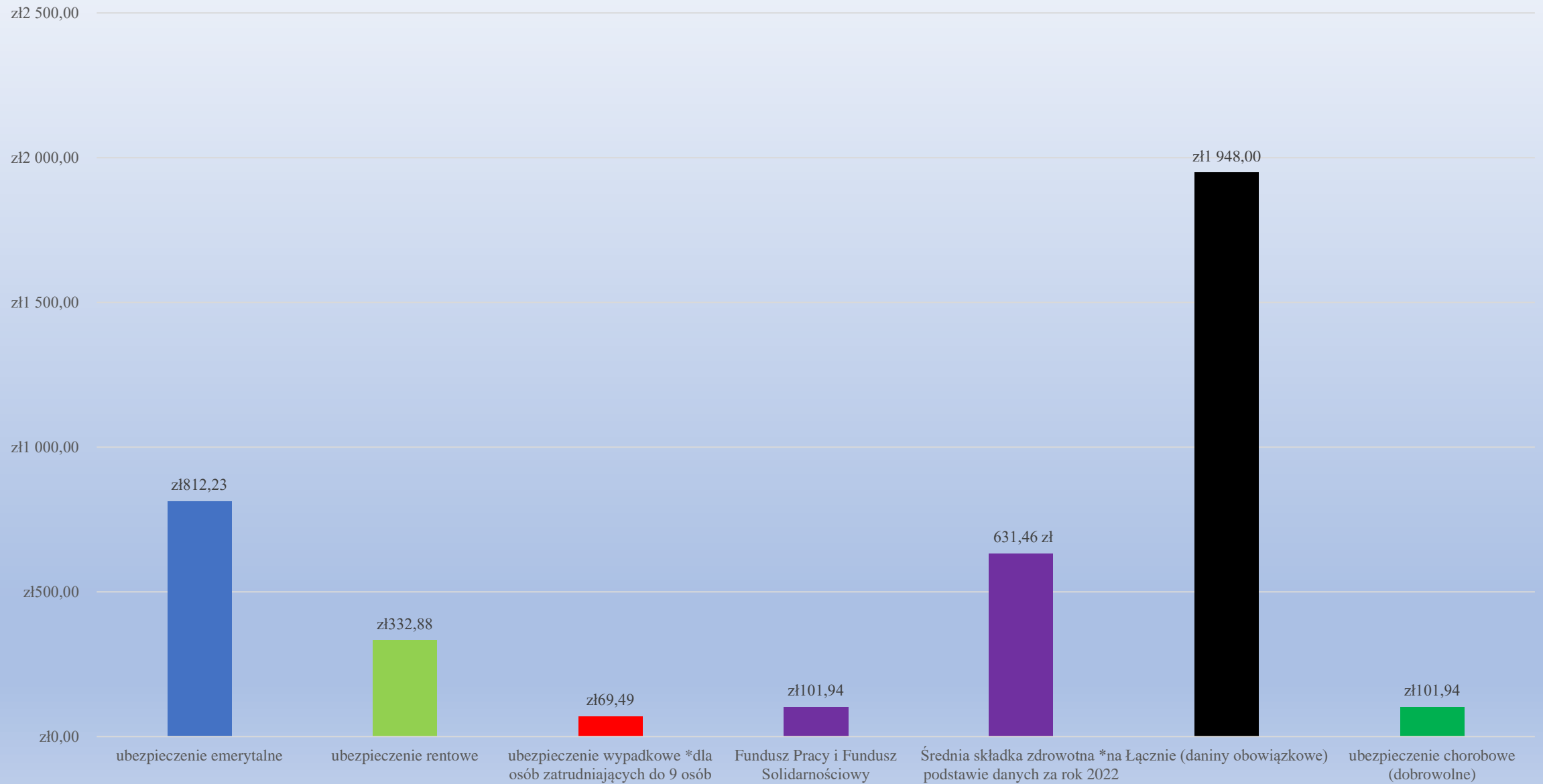
W kolejnych latach przedsiębiorca jest zobligowany do opłacania składek w pełnej wysokości, a więc podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na dany rok kalendarzowy.

Źródło: Baranowska Izabela, Działalność gospodarcza - jakie składki zapłaci przedsiębiorca?, LEX

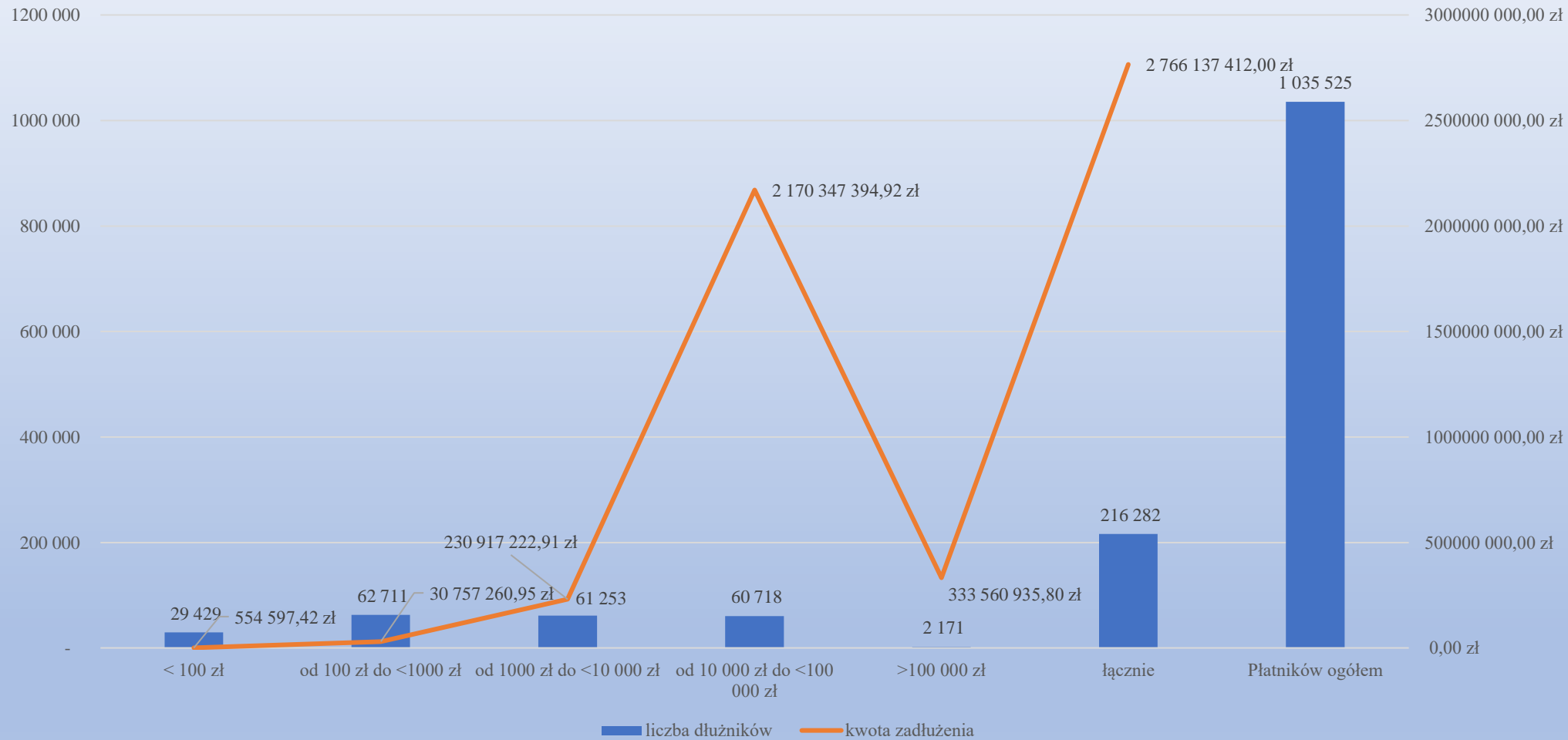
Składki na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność (ze składką na FP i FS) w pełnej wysokości

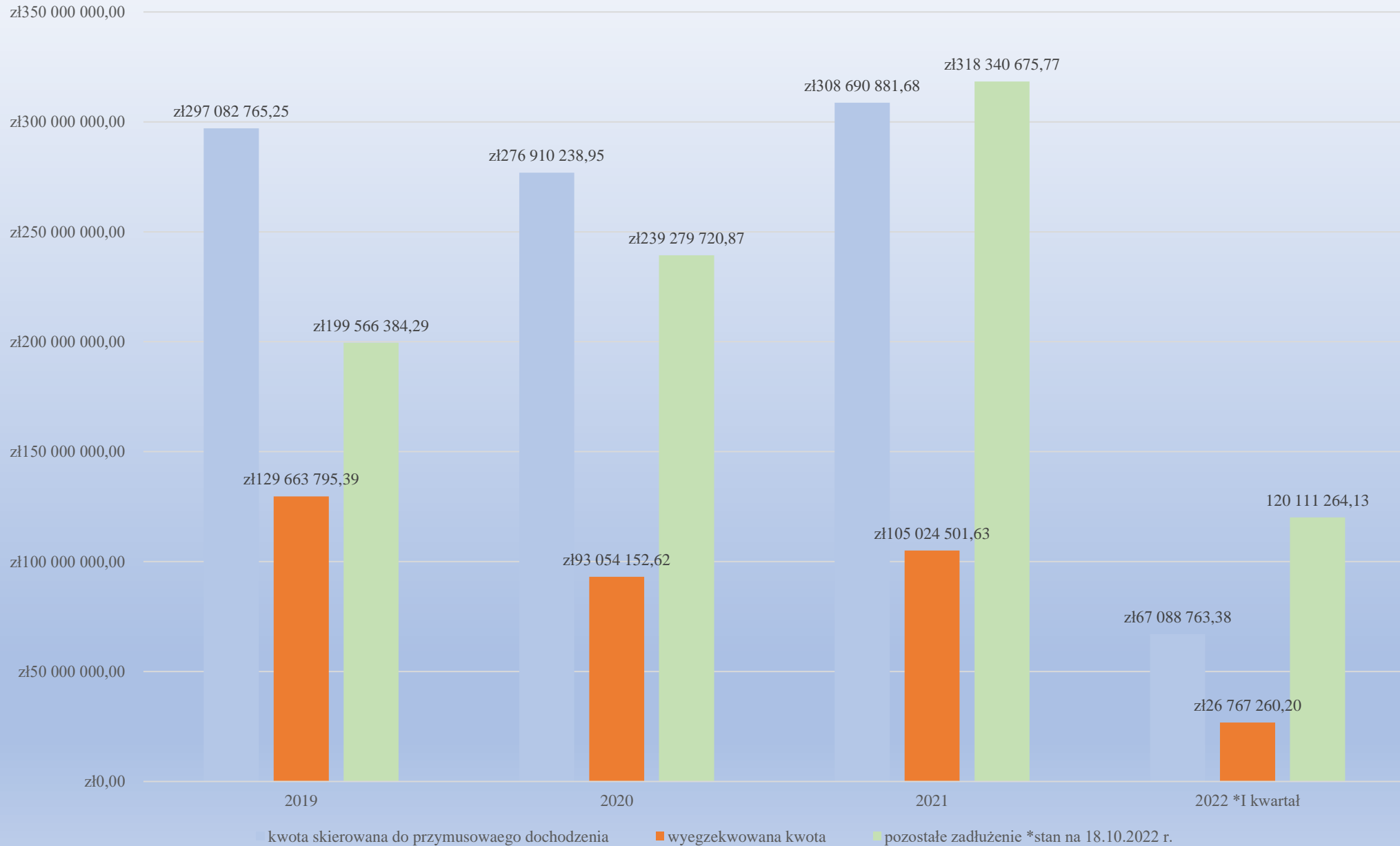
Składki za rok 2023

Szczegółowa struktura zadłużenia płatników sam za siebie wobec FUS za rok 2017

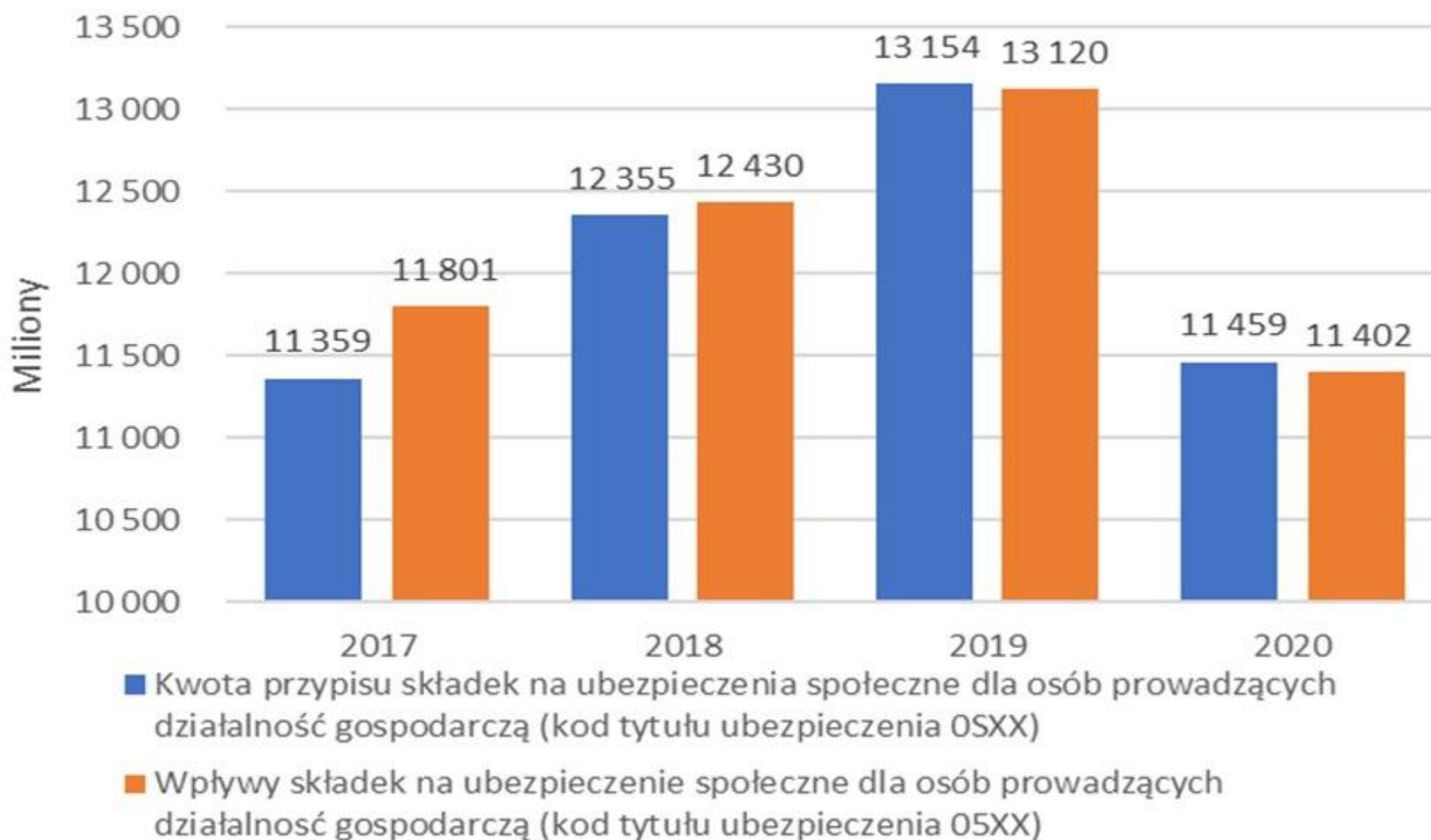
Egzekucja zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne aktywnych płatników "sam za siebie"

Egzekucja zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne nieaktywnych płatników "sam za siebie"

Przypis składek a wpływy składek (mln zł)

Historia „działań” dla przedsiębiorców w zakresie obowiązku opłacania ubezpieczenia społecznego

- 24 sierpnia 2005 r. – „Preferencyjny ZUS”, możliwość zadeklarowania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w wysokości nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia przez pierwsze 24 miesiące prowadzenia działalności gospodarczej.
- 30 kwietnia 2018 r. – Pakiet „Konstytucja Biznesu”
 - Działalność nieewidencjonowana
 - Ulga na start przez pierwsze 6 miesięcy
- 1 stycznia 2019 r. – „Mały ZUS”, możliwość zadeklarowania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w wysokości uzależnionej od przychodu.
- 1 lutego 2020 r. – Mały ZUS Plus wprowadzono ustawą z dnia 12 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (art. 1 pkt 3) – na mocy tej regulacji dokonano ZMIANY brzmienia art. 18c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która to zmiana miała na celu poszerzenie rozwiązań tzw. „Małego ZUS-u”, wobec czego doszło do podmiany Małego ZUSU na Mały ZUS Plus.

Kto może korzystać z ułatwień w zakresie obowiązku opłacania ubezpieczeń społecznych

Preferencyjny ZUS – tylko osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (w tym wspólnicy spółek cywilnych)

Ulga na start – tylko osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (w tym wspólnicy spółek cywilnych)

Działalność nieewidencjonowana – osoby fizyczne, których przychód w żadnym miesiącu nie przekracza kwoty 50% minimalnego wynagrodzenia i które w okresie 60 miesięcy nie wykonywały działalności gospodarczej

Mały ZUS – tylko osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (w tym wspólnicy spółek cywilnych)

Mały ZUS Plus – tylko osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (w tym wspólnicy spółek cywilnych)

Główne założenia propozycji dobrowolnych ubezpieczeń społecznych

- Zmiana w ramach ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
- Zmiana w ramach ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców
- Zmiana w ramach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- Zmiana w ramach ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Zakres podmiotowy

Osoby fizyczne prowadzące
pozarolniczą działalność gospodarczą

Zakres przedmiotowy

- Ubezpieczenie emerytalne
- Ubezpieczenie rentowe
- Ubezpieczenie chorobowe*
- Ubezpieczenie wypadkowe**
- Fundusz Pracy*** (wówczas brak np. zasiłku dla bezrobotnych w przypadku „duży ZUS”)

* Ubezpieczenie chorobowe jest już dzisiaj dobrowolne (zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który wskutek choroby jest niezdolny do pracy. Inne: świadczenia rehabilitacyjne - przysługuje osobom, którym wygasło prawo do zasiłku, a wymagają dalszego leczenia lub rehabilitacji; zasiłek wyrównawczy - kompensuje różnice w wynagrodzeniu z powodu czasowej i częściowej niezdolności do pracy; zasiłek macierzyński; zasiłek opiekuńczy.

** W przypadku utraty zdolności do pracy w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, podleganie ubezpieczeniu wypadkowemu daje prawo do szczególnych świadczeń typu: zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne, zasiłek wyrównawczy, jednorazowe odszkodowanie, renta z tytułu niezdolności do pracy, renta szkoleniowa, renta rodzinna, dodatek do renty rodzinnej, dodatek pielęgnacyjny, pokrycie kosztów związanych z leczeniem z zakresu stomatologii i szczepień ochronnych oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

*** Fundusz Pracy nie jest ubezpieczeniem społecznym. (Pieniądze te przeznaczone są w szczególności na aktywizację osób bezrobotnych, czyli: zasiłki dla bezrobotnych, prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych, rozwój pośrednictwa zawodowego, rozwój systemów informatycznych, badania rynku pracy. Stan środków pieniężnych na koniec grudnia 2018 r. **15 717 115,7 mln zł.**)

Zakres przedmiotowy

Jak jest obecnie

- Ubezpieczenie emerytalne - **obowiązkowe**
- Ubezpieczenie rentowe - **obowiązkowe**
- Ubezpieczenie chorobowe - **dobrowolne**
- Ubezpieczenie wypadkowe - **obowiązkowe**
- Fundusz Pracy - co do zasady **obowiązkowy**
- Ubezpieczenie zdrowotne - **obowiązkowe**

Proponowane zmiany

- Ubezpieczenie emerytalne - **dobrowolne**
- Ubezpieczenie rentowe - **dobrowolne**
- Ubezpieczenie chorobowe – **dobrowolne (obecnie tak jest)**
- Ubezpieczenie wypadkowe – **dobrowolne (Nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu bezrobotni pobierający zasiłek dla bezrobotnych lub świadczenie integracyjne, **poślowie do Parlamentu Europejskiego**)**
- Fundusz Pracy - **dobrowolne**
- Ubezpieczenie zdrowotne - **obowiązkowe**

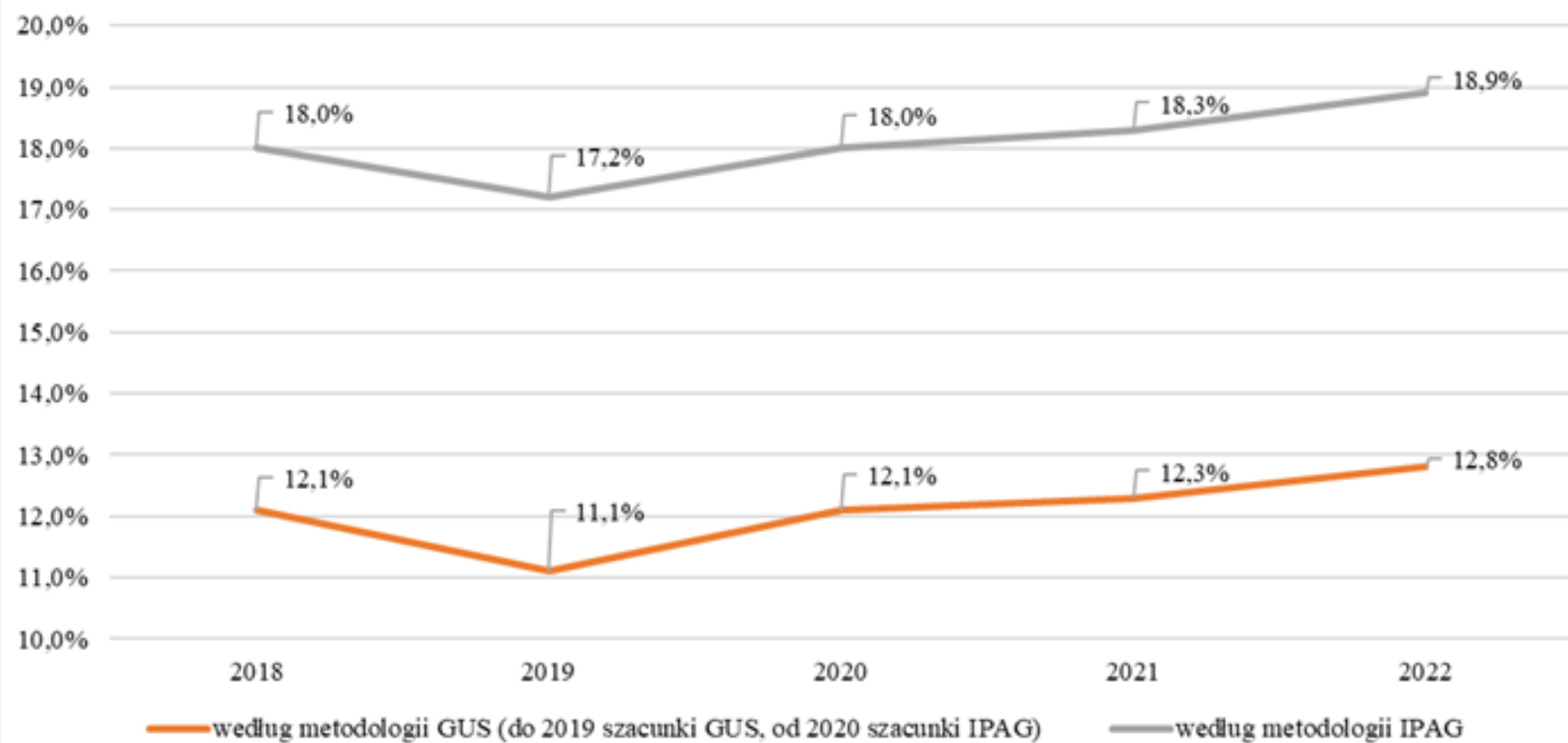
Zmiany systemowe

Ubezpieczenia społeczne to nie tylko ustawa systemowa. Wobec powyższego proponowana zmiana wymagać będzie również działań o charakterze systemowym, związanych w pierwszej kolejności z zapobieganiem sytuacji polegających na „wpychaniu” ludzi w samozatrudnienie oraz ograniczaniu klina podatkowego, które to już dziś są zjawiskami coraz bardziej problematycznymi.

Minister Teresa Czerwińska na pytanie „co zatem państwo zrobi z pracownikami już wypchniętymi na samozatrudnienie? Odpowiedziała: „na pewno nie podejmujemy działań – czy to legislacyjnych czy administracyjnych – ze skutkami wstecznymi. Będziemy walczyli z umowami śmieciowymi, o to by pracownik miał lepszą pozycję wobec pracodawcy. **Mam nadzieję, że szara strefa też się zmniejszy. Będzie to służyło szerszemu celowi społecznemu. Doszliśmy do wniosku, że po trudnych latach transformacji budowy silnej gospodarki przyszedł czas na większą troskę o rynek pracy**”*.

* P. Ruchowicz, A. Stec, *Nie zaszkodzimy uczciwym*, Rzeczpospolita, 7 maja 2019 r., s. A16.

Udział szarej strefy w PKB

Jak wyjaśniło, już po przyjęciu WPF, w odpowiedzi na pytania money.pl Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, "dziś mamy już rozwiązania, które pozwalają na ograniczenia w zakresie samozatrudnienia". Zdanie mrożące krew w żyłach niemal 3 mln samozatrudnionych w Polsce. Resort uspokaja jednak, że chodzi o ustawę o podatku dochodowym, która wyklucza prowadzenie działalności gospodarczej jedynie w sytuacji, gdy spełnione są łącznie trzy wymienione w jej treści warunki.

Mowa o przeniesieniu odpowiedzialności na zlecającego, **wykonywanie prac pod kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez zlecającego oraz braku ryzyka gospodarczego po stronie prowadzącego "firmę"**. MPiT zapewnia, że prace nad realizacją założenia zapisanego w WPF będą prowadzone w taki sposób, by "nie utrudniać życia przedsiębiorcom". Z drugiej strony przyznaje, że w razie dostrzeżenia luk w obecnych przepisach dopuszcza możliwość stworzenia "nowych obostrzeń", by po chwili znów łagodzić ton.

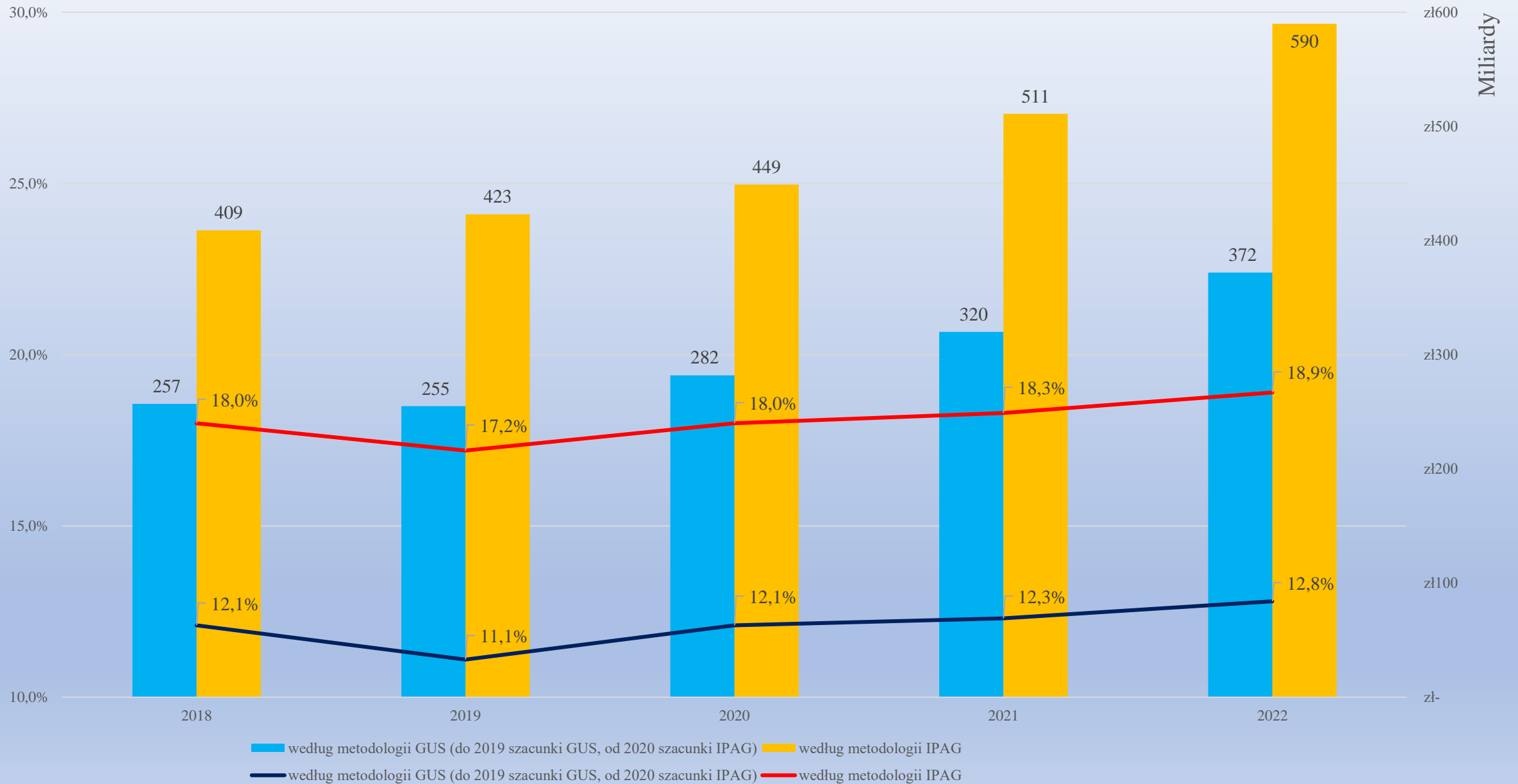
"Nie możemy też zgodzić się z tezą, że samozatrudnieni nie ponoszą ryzyka gospodarczego. Jest ona fałszywa" - czytamy w odpowiedzi otrzymanej z biura prasowego MPiT. Resort odrzuca także wizję, w której posiadanie tylko jednego kontrahenta będzie automatycznie uznane za nadużycie.

"Praktyka gospodarcza jest dużo bardziej skomplikowana niż nam się wydaje w teorii" - podsumowuje biuro prasowe MPiT.

M. Lis, Testu przedsiębiorcy może i nie będzie, ale samozatrudnieni będą sprawdzani. "Mamy rozwiązania,, 7.04.2019,

<https://www.money.pl/podatki/testu-przedsiębiorcy-może-i-nie-bedzie-ale-samozatrudnieni-beda-sprawdzani-mamy-rozwiazania-6378078643894401a.html>,
dostęp: 8.05.2019.

Udział szarej strefy w PKB

Analizując wysokość emerytur nie można pominąć kwestii emerytur niższych niż najniższe gwarantowane - są to przede wszystkim emerytury z nowego systemu

Ich liczba rośnie systematycznie - w marcu 2021 r. było to 314,9 tys. a w marcu 2022 r. już 341,3 tys. (wzrost o 8,4%).

Rozpatrując wysokość tych emerytur (bez dodatków pielęgnacyjnych) zauważamy, że w marcu 2022 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku 2021, nastąpił wzrost o 4,0% liczby osób pobierających emerytury w wysokości do **400,00 zł.** Są to osoby, których kapitał emerytalny w momencie przejścia na emeryturę był bardzo niski. W marcu 2021 r. liczba tych osób wynosiła **18 tys.**, a w marcu 2022 r. **18,8 tys.** W 2021 r. w liczbie tej **4,7 tys. osób pobierało emerytury w wysokości do 100,00 zł., w 2022 r. takich osób było 5,5 tys., ich liczba wzrosła zatem o 17,8%**

Struktura wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS po waloryzacji w marcu 2022 roku, DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH, Warszawa 2022,

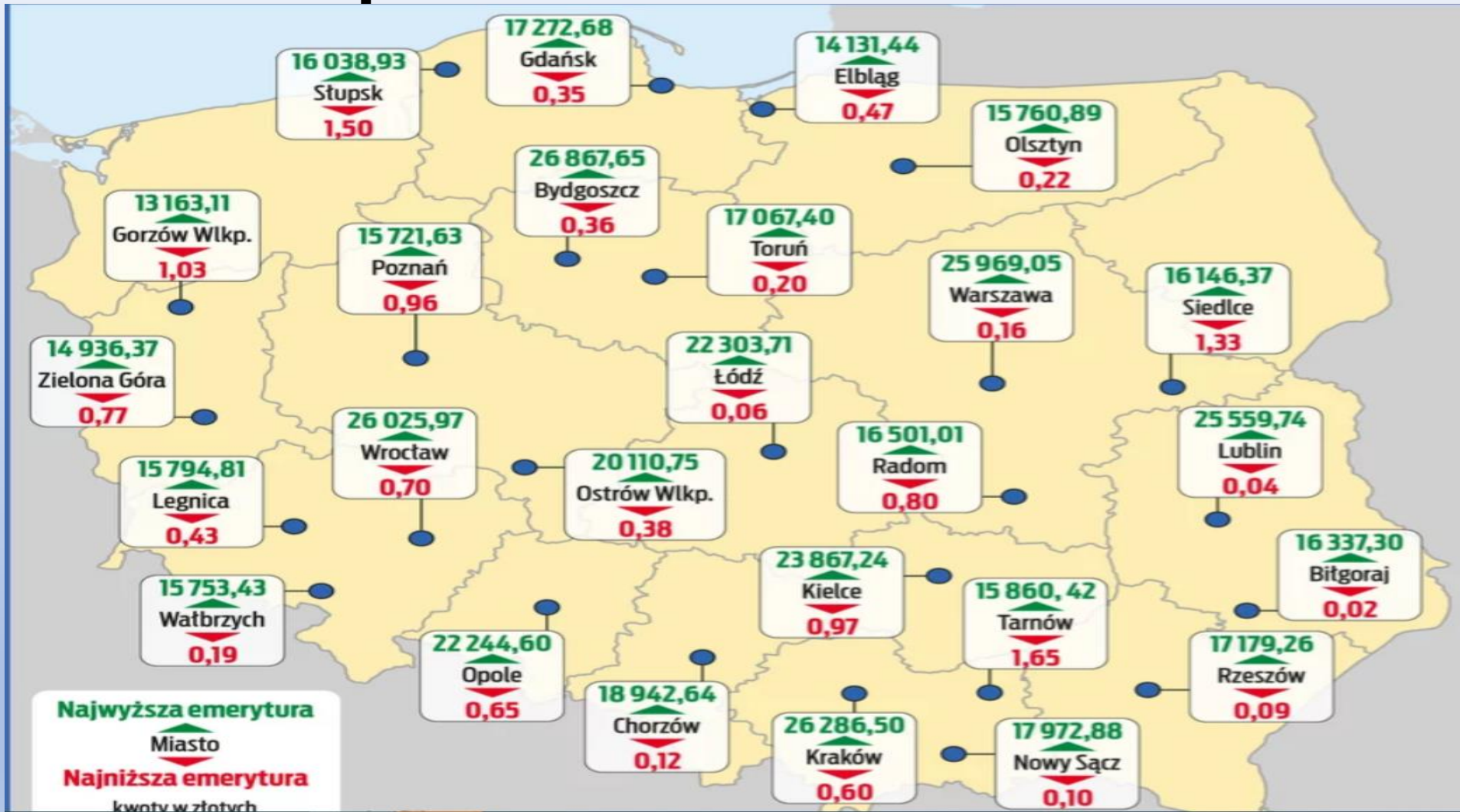
<https://www.zus.pl/documents/10182/39637/Struktura+wysoko%C5%9Bci+%C5%9Bwiadcze%C5%84+wyp%C5%82acanych+przez+ZUS+po+waloryzacji+w+marcu+2022+r..pdf/75b859ca-4130-0372-9d23-27c1882aced6?t=1653904662501>, 31.10.2022 r.

ILE WYNOSI NAJNIŻSZA EMERYTURA W 2022 I KTO MA DO NIEJ PRAWO, Wiadomości z ZUS

Najniższa emerytura od 1 marca 2022 roku wynosi 1338,44 zł brutto. Najniższa emerytura wzrosła o prawie 88 zł w stosunku do 2021 r w wyniku corocznej waloryzacji

<https://www.zus.info.pl/najnizsza-emerytura/>, 31.10.2022 r.

Sprawiedliwość

**Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń
społecznych
Dz.U. 2022 r. poz. 1009**

Art. 7. [Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe]

Prawo do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje osobom, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo.

Dziękuję za uwagę

Zapraszam do współdziałania

Zbiórka podpisów obywatelskich ws. projektu "Dobrowolny ZUS
dla Przedsiębiorców w Polsce,,

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScKfezPBvXhinRCzf2rI5uKFMZWar4mFly5fPGh7Y99XjfwA/viewform>

Więcej szczegółów

<http://rzecznikmsp.pl/>

Marek Woch

m.woch4@wp.pl